

Karel Kostka
Cubeca

KDO JSME

OBEČNÁ TEORIE VĚDOMÍ,
ČASU, PROSTORU A BYTÍ

Copyright © PaedDr. Karel Kostka, MBA, Ph.D., 2015
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © PaedDr. Karel Kostka, MBA, Ph.D., 2015
(Karel Cubeca)
Redakční úprava Lukáš Foldyna
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokán, 2015
shop@alpress.cz

ISBN 978-80-7695-160-0

PaedDr. Karel Kostka, MBA, Ph.D.,

(pseud. Karel Cubeca) je respektovaným myslitelem, spisovatelem, malířem a pedagogem. Působí jako prodekan Fakulty společenských studií Vysoké školy Humanitas a ředitel střední školy.

Patří mezi nejchytřejší osobnosti současné lidské populace a na počátku jednadvacátého století je společně s Jihokorejcem Kimem Ung-yongem označován jako člověk s nejvyšší oficiálně naměřenou hodnotou IQ na světě (jejich hodnoty IQ se pohybují nad hranicí 200 a nejsou už přesně měřitelné).

Kniha KDO JSME – OBECNÁ TEORIE VĚDOMÍ, ČASU, PROSTORU A BYTÍ je osobitou soustavou hlubokých myšlenek řazených formou volných asociací, plnou překvapivých a uchvacujících pohledů do podstaty naší existence, kterou napsal v reakci na poptávku po jeho přednáškách ze strany řady univerzit.

Jde o pozoruhodné zamyšlení nad podstatou vědomí, světa a života. V mnohém navazuje jak na nejstarší dochované písemnosti historie, tak na Einsteinovu teorii relativity či nejnovější objevy v kvantové fyzice. Spíše než jako teorii bych publikaci označil jako originální ucelenou filozofii ohromujících tvrzení a argumentů, podávaných s nadhledem, přesvědčivostí i samozřejmostí, beroucí čtenáři dech.

Odborný text se díky srozumitelnému jazyku a pohotové argumentaci přetváří v napínavé, uchvacující a strhující čtení.

prof. Dominique Peterson, Ph.D.
New York

Životní zkušenost a filozofická moudrost

Autor této monografie PaedDr. Karel Kostka, MBA, Ph.D., je známým a uznávaným spisovatelem, to dokázal již mnohokrát. Jako člověk je myslitelem, kterému to jednoduše „pálí“.

Je dobré, že si svoje myšlenky a myšlenkové postupy nenechává jen pro sebe. Vždyť v závěru knihy sám naznačil své spisovatelské krédo: „Největší ambicí, kterou jsem při psaní měl, bylo motivovat – k přemýšlení o životě, o světě, o kosmické jednotě, o existenci a neexistenci, o bytí a o všem, co s tím souvisí.“

Karel Kostka motivuje k přemýšlení své stoupence, ale i čtenáře z tábora potenciální filozofické opozice. Osobně si velmi cením lidské dimenze, kterou autor vtiskl takovým fenoménům, jakými jsou hmota, čas i prostor.

Myšlenky o životě, vědomí i bytí se čtou s příjemným požitkem, protože Kostka (alias Cubeca) jde čtenáři vstříc svým netradičním způsobem vyjadřování, v němž pojednává o zmíněných kategoriích. Jde čtenáři vstříc, ale nepodbízí se. Přirozeně si váží vědy, to vidíme na každé straně textu, ale ukazuje také na její Achillovu patu, na ta místa, kde je věda velmi zranitelná.

Monografie je bohatým souborem užitečných poznatků, ale není návodem, jak plnohodnotně, smysluplně a tvořivě žít.

V knize je řada míst, kde si autor zahrává s „nebezpečným“ textem, ale ne lehkovážně a nezodpovědně. Naopak. Z jeho myšlenek je zřejmé, že volá čtenáře k dialogu a k přemýšlení.

Srovnávání bývá ošidné, ale jednoho srovnání této knihy s jinou knihou se přeci jen dopustím. Karel Kostka a Jostein Gaarder (například ve filozofickém románu *Sofiin svět*) mají v mnohém podobný, obdivuhodný, poutavý a nenásilný styl „výuky“ filozofie.

A to je ohromná deviza Kostkovy knihy.

prof. PhDr. Jozef Oborný, CSc., Bratislava

*Ponoříme-li se do hlubin světa, zjistíme,
že jedinou objektivní realitou v něm je naše vědomí.
Vědomí představuje formu energie, jejímž dominantním rysem
je schopnost vytvářet prostřednictvím vlnění a částic obrazy.
V nich se stávají zcela nesmyslnými rozdíly mezi empirickým
a racionálním či materialistickým a idealistickým, protože
zde neplatí zkušenost a fyzikální zákony, jak jsme si je navykli
vnímat a posuzovat prostřednictvím smyslů.*

Karel Kostka Cubeca

Úvod

Abychom byli schopni představit si, jak vypadá objektivní realita, musíme přinutit naše myšlení, aby se oprostilo od všeho, co ho poutá ke zdánlivé skutečnosti kolem, protože ona skutečnost je jenom modelem vytvořeným v naší mysli prostřednictvím vjemů.

Intuitivně hledejme schopnost a dovednost myslet mimo mozek, mimo vlastní identitu a pozici, teprve potom se našemu omezenému vědomí alespoň zčásti otevře mystérium bytí. Stručně řečeno – překročíme-li ve svých úvahách hranice prostoru a času, dojdeme k šokujícímu závěru, že ve hmotné podobě tak, jak ji vnímáme a považujeme za přirozenou, neexistujeme.

Říká se, že svět je krásným místem k životu. Je však třeba dodat, že není místem ani skuteností. Je neskutečnou entitou, iluzí, odrazem, proudem obrazů rozlévajících se v naší mysli, jejichž tvůrci jsme my sami.

Svět přesahuje chápání našeho smrtelného mozku a jeho podstata je nám v drtivé převaze skryta. To, co zploštěně vnímáme ohraničeným lidským vědomím jako pozemské fyzikálně konstituované prostředí, je nicotnou součástí neviditelné struktury a konstrukce alternativních dimenzí uvnitř i navenek nás.

Zní to paradoxně, ale tím, co nás nejvíce omezuje a spoutává jako tvůrčí bytosti, je upachtěný rozum (domnívající se, že hledá pravdu, a přitom pracuje jen se souborem iluzorních pravděpodobností) a s ním spojená žádostivost smyslů. Právě tyto dva milníky nám brání v rozletu a neustále nás strhávají od výšek poznání a skutečného vědění k nevědomosti. K tomu přispívá i vědecký redukcionismus, který tvrdošijně popisuje život a svět pomocí definic a vzorců odvislých od materiálního chápání bytí jako souboru rozpoznatelných a předpověditelných pravidelností, period a vzorů.

Jak nazírat na prostor, v němž se střetává a koexistuje naše omezená a ohraničená minoritní realita s objektivní realitou skutečného nedozírného prostředí, počínaje subatomárním supermikrosvětem, v němž jsou všechny částice na nejhlubší úrovni propojeny v čase a prostoru, a konče tajemnými dávkami nejširšího vesmíru, který je specifickou a nejobecnější dimenzí globální inteligence? Té inteligence, kterou někteří označují jako Stvořitele, jiní jako přirozený produkt vyššího vědomí a další třeba jako prostý fyzikálně podložený proces gigantických rozměrů?

Abychom se přiblížili poznání, je třeba najít odvahu k iracionálnímu uvažování a k překonávání bariéry představované našimi smysly. Hledejme argumentaci i demonstraci za oponou každodennosti. Najdou se pochybovači, kteří se nám vysmějí, ale takových se našlo v historii lidstva v každé době více než dost. Dnes už o nich nikdo neví.

Moje publikace zahrnuje řadu ošidných a kontroverzních vyjádření, která si mnohdy odporují. Nejdříve mě to trápilo, než jsem si uvědomil, že i svět kolem nás je takový – relativistický, nepřehledný a jenom zdánlivě kauzální. Naše západní vědecká dichotomie přísně vyhledává logická vysvětlení, konzistentní teorie, staví na analýze a syntéze, prostě na rozumu, který se musí s jednotlivými obrazy a výroky

srovnat, a rozdělovat zkoumané celky do dvou a více vzájemně se nepřekrývajících částí. V této mé knize je více než třicet vzájemně si odporujících tvrzení, která se zdánlivě překrývají a vyvrací, přitom všechna mohou být pravdivá a existovat vedle sebe, aniž bychom museli nutně některá z nich vyřadit (buď, anebo). Dokonce i samotné principy vztahu vědomí a iluzorní reality, které uvádím v závěru své knihy, jsou vzájemně rozporné.

Povšimněme si faktu souvisejícího s časem a prostorem: ani v čase, ani v prostoru nejsme schopni jakoukoli hmotnou věc hmotně vrátit v přesných parametrech do její včerejší podoby, dokonce nejsme schopni ji vrátit do jakékoli jiné „živoucí“ podoby. Prostě vše se v našem trojrozměrném prostoru odehrává pouze v současnosti (v nulové souřadnici času). Jedině naše vědomí umí vracet obrazy věcí do minulosti a dokonce si je představovat v budoucnosti, a to je obrovské privilegium, kterým disponujeme, i když je dáno pouze virtuálními obrazy, ničím jiným.

Představa, že se například v roce 2874 zvedneme z hrobu a nějakým způsobem oživíme své individuální vědomí, je stejně tak neuskutečnitelná, jako že se se svým individuálním vědomím vrátíme za pomoci nějaké techniky nebo nějaké nadpřirozené bytosti do aktuálních kulís světa třeba v roce 1153. To prostě není možné. Časovost je princip, který ve spojení s individuálním vědomím funguje pouze ohraničeně a jednostranně, kdežto ve spojení s globálním vědomím a jeho tvůrčí inteligencí funguje neohraničeně a všesměrně, podobně jako se pohybují částice a vlny v kvantovém prostředí.

Prostorovo-časovou dimenzi našeho světa se pokouším ve svém zamyšlení pojímat nejen z geometrického a matematicko-fyzikálního hledu, který je jenom přibližný a který má spoustu koncepčních a komplikovaných „ale“ (přestože Einsteinova obecná teorie relativity a kvantová teorie pole patří

k nejpozoruhodnějším teoriím vědy), nýbrž i z pohledu filozoficko-relativistického, v němž některé úvahy stojí jakoby proti zdravému rozumu: důsledek a účinek může ve světě za určitých okolností předcházet příčině, určitá vlna či částice se může nacházet současně na více místech najednou apod., a to i přes Pauliho vylučovací princip popisující chování elektronů v atomárním obalu.

Povaha reality je jiná, než se ji učíme poznávat ve školách. Nic totiž neexistuje až do té chvíle, než je vyobrazeno v našem vědomí. A jestliže nic neexistuje, nemůže mít ani vlastnosti a nemůže být ani z hlediska své vnitřní i vnější povahy definováno. Existence je v našem chápání možná jen tehdy, pokud je vědomě vnímána, a měřit a rozumově posuzovat existenci lze až tehdy, když se rozhodneme, co vlastně chceme.

Zní to absurdně, ale často se kvůli časovému posunu, kdy naše subjektivní vědomí zaostává za nulovou souřadnicí času (za časovým bodem vnímaným jako přítomnost), rozhodujeme až poté, co již něco uděláme. A stejně se chovají částice a vlny v kvantovém prostředí.

Ale to zase souvisí s pojetím času. Vnímáme čas, ale dokážeme mu porozumět? Kdybychom z našich životů odstranili cykličnost, zahodili všechny hodiny a hodinky, minulosti a budoucnosti, dříve a později, včera a zítra, čas by ztratil na důležitosti a smyslu a svět by se dostal do jiného parametru, než který chápeme jako přirozený. Čas je imaginární veličina, která se ovšem stala reálnou součástí našich subjektivních vědomí, ale s největší pravděpodobností z nich po naší smrti zmizí, protože mimo naše životy platí jiná pravidla a pravděpodobně i bezčasovost.

Jenomže náš svět, jak ho vnímáme, zahrnuje nepochybně měřitelný čas, považujeme ho za fyzikální veličinu, přestože se s ní nedokážeme plně ztotožnit. Pořád si však nejsme jisti,

jak čas zkombinovat s prostorem. Racionální mechanický přístup Newtona, jeho pevný neměnný čas, uznávaný po dvě stě let jako správný, byl velmi zjednodušený a od základů chybný. Albert Einstein posunul posuzování času dál, protože jej propojil s pohybem, elektromagnetismem, světlem a gravitací, dospěl k tomu, že čas nelze definovat absolutně a že existuje propojení mezi rychlostí světla a časem. Navíc čas se za jistých podmínek začne s prostorem překrucovat a míra vzniklých efektů se dá odvodit z konkrétních podrobností jednotlivých impulsů.

Svět je, v nadsázce řečeno, jako dotyková obrazovka počítače. Je plný informací, ale vyvolat je můžeme pouze vědomým dotekem naší mysli. Objeví se nám ve formě obrazu, ale současně se můžou objevit i jinému pozorovateli. Řekl bych: kolik obrazovek a kolik vědomí, tolik dimenzí a tolik světů, přičemž všechny čerpají z jednoho velkého informačního zdroje, z globální tvůrčí intelligence, z jakési všeobjímající myšlenky, kterou někteří označují pojmem Bůh, jiní Vědomí a další ji zatracují jako spekulaci a idealistickou pomatenost.

Všechny komponenty světa jsou nefyzikálně provázány, propleteny a propojeny, fyzika a matematika pouze pomáhají našim nedokonalým mozům zorientovat se ve světě, který můžeme zkoumat jenom prostřednictvím svých omezených smyslů. Jako příklad uveďme vývoj stavu částic (třeba elektronů nebo fotonů), které se v kvantovém prostředí prokazatelně pohybují z bodu A do bodu B ne po jedné trase, ale po všech možných myslitelných drahách najednou a zaujímají superpozici, tedy jsou jakoby všude.

Navíc – v rozporu s rozumovou logikou – obsahuje subjektivní základ našeho světa (kvantové prostředí) skrytou proměnnou – například foton se chová ve chvíli, kdy jej nikdo nepozoruje, jako vlna, ale jakmile se na něj zaměří pozorovatel, změní se v částici. Chová se tedy tak, jako by myslel,

jako by komunikoval s naším vědomím, jako by byl nadán svojí vlastní inteligencí schopnou propojit se s inteligencí jinou, protože sám je její částí a vyjadřuje i její celek. Ale o tom všem podrobněji pojednávám ve svých přednáškách, které si ve zkrácené podobě můžete nyní i přečíst.

John Locke vyslovil v 18. století památnou větu, která se stala základem západního empirického přístupu k vědě, nejenom k psychologii, pedagogice a filozofii, jak se traduje: „Není nic v našem vědomí, co by nebylo dříve v našich smyslech.“

John Locke se mýlil. Jeho představa, že naše vědomí je limitováno a omezeno složitým souborem fyziologických procesů, je povrchní a prvoplánová. Intelkt dokáže spontánně bez zjevné příčiny překračovat materialisticky uspořádanou skutečnost, avšak realita má řadu dimenzí skrytých běžnému poznání. Dostaneme se k nim jen za použití technik mimosmyslového vnímání.

I já mám svoji osobitou techniku, prostřednictvím které se učím nahlížet za materiálně vnímaný svět. Říkám jí prostě: vnímání mimo mozek. Je to dobrodružný krok do tajemna – kdybych se ovšem na takovou cestu občas nevydával, nikdy bych nemohl na svých přednáškách o tajemnu hovořit a nikdy bych nemohl napsat tuto knihu, s jejímiž závěry rozhodně nebudou empiricky orientovaní myslitelé souhlasit. Naštěstí je za námi doba inkvizice a moje knihy snad neskončí na hromadě v plamenech a já s nimi.

Tvůrčí schopnosti máme všichni. Ale máme je opravdu my sami? Ne. Disponují jimi naše individuální vědomí, a to v rozdílné míře a v rozdílné hloubce. Ale co je vědomí? Jak vypadá? Jak chutná? Jak voní? Jakou má barvu? Můžeme ho vzít do dlaně? Nemůžeme! Stojí a existuje mimo naše smysly, mimo materiálně vnímatelný svět. Kdyby měl John Locke pravdu, muselo by vědomí projít našimi smysly, abychom si ho byli

schopni uvědomit. Ale vědomí stojí vně našich smyslů, nezná prostor a čas, základní faktory, kterými jsou naše smysly ohraničeny. Sami sobě jsme největší záhadou.

Když se mi podaří naladit „vnímání mimo mozek“, přicházím o bezprostřední kontakt s okolním světem, ale současně se nořím do světa čirého vědomí, v kterém se má totožnost a individualita ztrácí a rozpouští, stejně jako mizí logika a analytické myšlení. Rozplyne se trojrozměrný prostor a čas ztratí svoji lineární podobu. Dostanu se úplně mimo sebe, přitom se stále vnímám. Jsem částí celku i celek sám, jakkoli to zní nesmyslně, a především si uvědomím zásadní věc: vědomí a myšlení jsou dvě zcela odlišné substance.

Aby definice Johna Locka zněla správně, musel by pominout vědomí a hovořit jenom o myšlení jako ohraničeném projevu vědomí, jehož základní parametr nemá s parametrem vědomí mnoho společného. Ale o tom podrobněji dále.

Naše životy jsou mnohem košatější a hlubší, než jak je vnímáme fyzikálně a biologicky. Z každodennosti sice odvozujeme svoji pozemskou existenci jako časově omezené přežívání nás, živých bytostí, na tenoučké krustě plovoucí na žhavém magmatu, které obtéká ještě žhavější železnou kouli uvnitř naší planety, ale podstata života je skryta jinde. Odvíjí se od globální inteligence, od zvláštní energie, jejíž podstata je ohraničeně existujícím myslícím organismům po věky zahalena neprostupným závojem tajemna.

Z perspektivy mých představ o světě a vesmíru vyplývá v zásadě jediné – objektivní realitu kolem nás tvoří sjednocené a jednotné pole vědomí, energetická struktura projevující se v nejrůznějších formách, z nichž jednu představuje i naše lidská individualita a totožnost se všemi svými nuancemi, diferenciacemi a charakteristikami v rámci rozpětí určitého lidského života.

Malost i velikost, začátek i konec, to jsou vlastnosti a stavy, které prostupují celistvost světa a nikterak nenarušují jeho jednotu. Jsou pouhými vnitřními vzájemně závislými produkty a projevy různorodosti matrice, v níž se vše neustále spojuje v jedno.

Jedinou jistotou, kterou v té souvislosti máme, je ta nejpesimističtější a zároveň i neoptimističtější premisa našich životů: pokud jsme se narodili, určitě zemřeme, čímž se integrujeme zpátky do hluboké spojitosti se základním jednotným energetickým základem světa.

A především o onom základu pojednávají mé přednášky, jejichž zestručněný přehled dávám nyní v písemné podobě k dispozici. Snažím se ve výkladu o maximální jednoduchost. Už antická moudrost dospěla k závěru, že pokud člověk nedokáže promyslet a vysvětlit i největší složitosti jednoduše, sám jim nerozumí. Ale o tom se ještě podrobněji zmíním v dalším textu.

Považoval jsem za velkou čest, že mne oslovilo několik věhlasných univerzit s nabídkou, abych před jejich studenty vystoupil s přednáškou na téma inteligence, osobnost a vědomí. Až na pár výjimek jsem odmítl, ať už z časových důvodů, či z přesvědčení, že do jedné přednášky nedokážu dostat víc než jenom svůj stručný a povrchní vhled do problematiky, která je mi tolik blízká a která mne neustále nutí k přemýšlení.

Téma vědomí a inteligence je nejenom spekulativní, ale především nanejvýš vzrušující a inspirativní. U drtivé většiny savců homo sapiens sapiens patří neodbytně k nejčastěji zvažovaným problematikám.

Jsem si vědom troufalosti, s kterou jsem se rozhodl napsat a předložit svoji vizi vědomí, inteligence, bytí, prostoru a času, shrnutou do obecné teorie. Nepoužil jsem žádnou vědeckou metodologii ani odbornou uniformitu – naopak, nechal jsem své myšlenky plynout formou volných asociací, jak to obvykle dělávám v přímém kontaktu se svými studenty.

Text tak připomíná spíše mluvené než psané slovo, obsahuje více otevřených než uzavřených otázek, vyhýbá se fyzikálním a matematickým výpočtům a rovnicím, které čtenáře odrazují, jenom pozvolna se nese častěji na intuitivních než rozumových závěrech a tu a tam si dovoluje oříznout se o Einsteinovu teorii relativity, která má v mnoha aspektech nejenom fyzikálně matematický základ, ale překvapivě i rozměr psychologický a filozofický, zejména v pojetí kvantové teorie a gravitace.

Také se tu a tam otírám o Hawkingovo pojetí historie času, protože na rozdíl od Hawkinga si opravdu myslím, že čas žádnou historii nemá, jak jsem zmínil výše (přestože čas je zdánlivě strůjcem a nositelem historie).

V objektivní realitě není většího tajemství, než je vědomí. Co je vědomí? Z čeho vzniklo? Čím se řídí? Jaké má charakteristiky? Vztahuje se i na ně proslulá Einsteinova rovnice popisující závislost energie na hmotnosti, podle níž má všechno v objektivní realitě energii, která se rovná mc^2 ? Řídí se vědomí šablonami, které určují konstrukty života? A co vědomí a čas, život a smrt, prostor a věčnost?

Každý z nás má na podobné otázky své odpovědi. Ale co když jsou založeny na mylných přesvědčeních a nesprávných závěrech, s kterými jsme ve školách ztotožňováni od raného dětství, a proto jim věříme jako nezpochybnitelným pravdám? Jsme vychováni západní analytickou vědou, proto nám dá práci odlišné pohledy na svět vstřebat už proto, že jednotlivé závěry a pravdy si mohou v problematice vědomí protřešnit, což neznamená, že jedna z nich je mylná. Existují prostě obě, a to v pravdivých variantách vedle sebe, i když se zdánlivě vyvrací.

Jako příklad uveďme teorii relativity a kvantovou teorii. Obě jsou vzájemně neslučitelné (v mnoha aspektech se dokonce vzájemně vyvrací), a přece obě teorie považujeme v rámci současné moderní vědy za relativně správné. Obě jsou ovšem jenom částečné a povrchní – až je prohloubíme, možná jedna druhou zničí, možná budou vyvráceny obě, možná se ukáží jako pouhý předstupeň teorií dokonalejších.

Celý svět je v neustálém pohybu a onen pohyb určuje nejenom život, ale i jeho parametry – a to v každém jednotlivém časovém bodu. Věda si, ve svém hlubokém zájmu o pochopení procesů odehrávajících se v objektivní realitě, zvykla pit-

vat jednotlivé systémy této reality do malých, nepatrných částí a epizod. V obecné teorii vědomí se pokouším o opak: spojit střípky našeho vědění zpětně dohromady – do jednoho celku.

Zdá se to být tak prosté – spojit části jako políčka puzzle a mravenčím úsilím vytvořit ucelený obraz. Výsledek je neočekávaný. Začneme-li skládat části v jejich nerovnovážné struktuře dohromady, jejich disharmonie postupně mizí a přemění se v jednu jedinou rovnovážnou podobu – právě tu, kterou jsme si zvykli označovat jako vědomí. Nic jiného než vědomí nezůstane, aniž by cokoli bylo vytěsněno nebo zůstalo stranou.

Části v tomto pojetí představují variabilitu, kolísavost, pohyb a chaos, kdežto vědomí (jako celek i část současně) představuje konstantu, řád, stabilitu a rovnovážnost. Vědomí je v tomto smyslu vyšší úrovní reality, která se již nijak nemění a neposunuje, kdežto naše životy, podmíněné vnitřními i vnějšími tendencemi k neustálým proměnám a otřesům, reprezentují silně nerovnovážný stav.

Vědomí je uchvacující a mnohem čitelnější objektivní realitou, než jakými jsou bizarnost, zmatek, různorodost a nestálost našich kratičkých a rychle se střídajících životů, včetně všech aspektů, které je provázejí. Takovým aspektem je třeba příroda – v mnoha směrech nás při uvažování o podstatě světa mate. Aplikujeme její zákony na zkoumání vesmíru, což je stejně pošetilé, jako kdybychom chtěli podle pravidel fotbalu řídit letecký provoz na mezinárodním letišti.

Navíc všechno kolem nás a v nás probíhá fázemi zrodu, zrání, odumírání a smrti, takže čas hraje ve vztahu k bytí nespočet epizodních ohraničených rolí. Přesto ho vnímáme jako trvalý proud. Jedinou esencí, která se vymyká této jednosměrné časové dynamice, cykličnosti a časové závislosti, je vědomí, které čas sice vnímá a registruje, avšak samo stojí mimo jeho hranice. Vědomí, chápané v širších souvislostech jako globální

inteligence, je schopno dekodovat čas ve formě ekvivalenčních bodů, tedy neměnných pevných bodů vázaných místně i prostorově bez jakéhokoli průběhu. Přesto budu ve své teorii vědomí, času, prostoru a bytí kvůli názornosti pojímat čas za veličinu průběhovou, jinak bychom si celou řadu tvrzení nedokázali představit a vysvětlit.

Jako příměr mohu uvést třeba sledování automobilu – pokud auto jede určitou rychlostí a my pozorujeme jeho točící se elektronové kolo, při sběhu okolností najednou užaseme nad tím, že kolo se jakoby přestane točit a zastaví se, přestože automobil jede dál. Přestaneme vnímat pohyb kola, a kdybychom měli podle vizuálního dojmu říci, zda se kolo točí, nebo ne, a kdybychom přišli právě v okamžiku, kdy iluzorně stojí, zcela logicky bychom konstatovali, že kolo se netočí. Zdánlivá pravda by se ovšem zhroutila ve chvíli, kdy bychom sladili rychlost svého pohybu s rychlostí automobilu a do iluzorně stojícího kola strčili mezi jeho paprsky hůl. Okamžitě by byla rozdrčena.

Já ve své teorii prostoru, bytí a času nedělám v zásadě nic jiného, akorát se snažím místo hole zastrčit do vesmíru svoje individuální vědomí a taky trochu rozumu s intuicí. Čekám, jestli mě něco rozdrtí, a ono mě to opravdu drtí nebyvalou silou. Mám neodbytný pocit, že vše je úplně jinak, než na první pohled vypadá. A protože si to nechci nechat jenom pro sebe, kromě mluvených přednášek jsem se rozhodl využít nejgeniálnějšího lidského vynálezu všech dob – písma – a pár svých myšlenek napsat na papír.

Lidé odpradáвна hledají v objektivní realitě zákonitosti, tedy to, co je stále, pravidelné, pevné, neměnné, průkazné a ověřitelné. Jenomže svět je ve své celistvosti jedním velkolepým chaosem a nepřetržitou transformací a fluktuací, přičemž každý princip má jenom dočasnou roli. Zákony přitom stavíme a definujeme na základě vnímání a poznání příčin a důsledků, které jsou jakoby stále a plynulé. Takový mechanický model

zákonů je sice přehledný, ale v zásadě nesprávný, pokud do principů a zákonů nepromítneme nestabilitu, nerovnováhu, variaci, variabilitu, turbulenci, a občas i podmíněnost.

Pro začátek se zkusme zamyslet nad velmi obecným principem: Zdrojem řádu není klidový stav, ale nerovnováha a tok energie.

Entropický princip chápe vývoj světa jako neustálý posun od řádu k chaosu, vnímáno darwinistickým pohledem a statistickou pravidelností – od jednoduchosti ke složitosti. Taková soustava představ je příliš statická a jenom částečně pravdivá. Ve skutečnosti jde o dočasnou iluzi danou vnímáním evoluční mnohotvárnosti a času jako jednosměrného toku, ovšem bez znalosti jeho kořenů.

Albert Einstein byl neobyčejným myslitelem především z jednoho důvodu – dokázal spojovat zdánlivě nespojitelné a viděl vazby tam, kde jiným zůstávaly utajeny. Měl vynikající matematickou i fyzikální intuici – zdůrazňuji slovo intuice. Kdybych místo toho řekl „měl vynikající rozum“, nikdy bychom o geniálním Albertu Einsteinovi neslyšeli. Právě díky intuici elegantně překračoval meze dosavadního poznání a snažil se odhalit reálný obraz světa.

Celý život hledal, ale nenašel, ucelenou teorii, do které by dokázal zahrnout všechny fyzikální zákony prostředí, v němž žijeme. Nejvíce očekával od „jednotné teorie pole“, která by sjednotila základní popis všech fyzikálních zákonů. Jenomže kam se podíváme, tam se v protikladech mění svět vzrušujícím způsobem do stále rozmanitějších podob. A nepomůže nám ani hledání „prvotních“ zákonů postavených na studiu elementárních částic.

Klasická věda se prodírá protikladností stavů a jevů a vyvozuje z nich bipolaritu: Staví proti sobě klid a pohyb, jedinečné

a opakující se, bílé a černé, tvrdé a měkké, kvalitativní a kvantitativní, konkrétní a abstraktní, suché a mokré, velké a malé... Vychází tedy z nerovnováhy a často i protikladnosti a snaží se vytvářet logické konstrukce, které není možné rozumově popřít a vyvrátit.

Einstein cítí, že tu něco nehraje, a v jednom ze svých dopisů Solovinovovi píše: „... *jestliže se ani trochu neprohřešíme proti rozumu, nelze vůbec k ničemu dospět.*“

Přitom celá naše západní společnost je vychována v konvenční představě, že co není v souladu s rozumem, nemůže být ani v souladu s pravdou. A to neplatí pouze pro vědu a vědecké teorie.

Stali by se kupříkladu Henry Ford, John Davidson Rockefeller, Ray Kroc (tvůrce sítě restaurací McDonald's), Tomáš Baťa či Bill Gates tak skvělými a úspěšnými podnikateli, kdyby jejich rozumu nepředcházela řada intuitivních rozhodnutí? Jistě ne. Pokud by dali přednost čistému rozumu, utopili by se v drobnostech a ztroskotali na překážkách, možná by je logika rozumových soudů k překonávání překážek vůbec nepustila.

Ani Albert Einstein se sám prakticky do žádných konkrétních výzkumů a experimentů nepouštěl, potřeboval si zachovat odstup a nadhled. O co však byl impozantnějším myslitelem s charakteristickým stylem řešení problémů, o to byl osamělejším a opuštěnějším člověkem, protože byl ve svých vizích příliš vpředu a ostatní za ním zůstávali pozadu, nerozuměli mu a často se k němu chovali (než se stal obdivovaným a slavným) s velkou skepsí a nedůvěrou.

Ale zanechme historizujících úvah a pojďme se věnovat výjimečné síle označované ve slovníku docela obyčejným slovem – vědomí. A nebojme se tu a tam postavit do střetu s rozumem, protože iracionálnost bytí je sama nejlepším důkazem toho,

že přísný racionalismus může být stejně tak výrazem geniality jako znakem i efektem nízkého intelektuálního potenciálu a neschopnosti odhalovat skutečné hybné síly světa.

Intuitivní vnímání existence přesahuje konkrétní detaily bytí a představuje smělost mysli danou odvahou nahlížet do nad-
osobních tajemství. Zkusme se nad jedním z nich zamyslet hlouběji.

PŘEDNÁŠKA PRVNÍ

Hmota, vědomí, čas a prostor

Motto: Pohlédneme-li dostatečně hluboko do nitra hmoty, zmizí nám nejenom půda pod nohama, ale zmizí veškeré hmotné objekty v nám známém světě. Jedinou objektivní realitou, s kterou zůstaneme spojeni a s níž budeme moci komunikovat, zůstane vědomí.

Přečetl jsem hodně knih a vyslechl množství přednášek, které se tvářily neobyčejně vědecky, složitě a komplikovaně, přitom v jejich obsahu bylo velmi málo nového a převratného, ale přečetl jsem i řadu knih, které byly čtivé a zdánlivě nevědecké, přitom v nich bylo tolik objevného!

V přednášce, kterou Vám předkládám, se snažím vycházet z nekomplikovaných úvah, přestože se v ní zamýšlím nad poměrně abstraktními otázkami. Je s podivem, že za určitých okolností nám abstrakce umožňuje nahlédnout do ryze konkrétních tajů existence, přestože konkretizaci považujeme za opak abstrakce, stejně jako třeba považujeme za opak syntézy analýzu.

Inspirovala mě Einsteinova publikace „Teorie relativity“, která je stručná, velmi srozumitelná a dobře pochopitelná. Řada knih, které se ji snaží vykládat, je paradoxně tak rozsáhlých a nesrozumitelných, až veřejnost nabyla dojmu, že teorie relativity je čímsi extrémně složitým a že ji může pochopit jenom

pár lidí na světě. Omyl. Princip Einsteinovy teorie je až překvapivě prostý a jenom potvrzuje axiom (tvrzení, které se předem pokládá za platné, a tudíž se nedokazuje) přítomný v realitě kolem nás – ty nejsložitější vyhlížející skutečnosti jsou nakonec, přijme-li je naše osobní vědomí za fakt, velmi jednoduché.

Lidé, kteří opravdu umí a vědí, jsou schopni vysvětlit své názory tak, že jim ostatní snadno porozumí. A jsou také lidé, kteří toho až tolik neumí a neznají, a proto svůj handicap skrývají za složitosti a nesrozumitelnost.

Myslím, že u teorií, které mají ambice pohybovat se za rozporuplnou hranicí našich prostorových schémat, musíme dát průchod jasnozřivosti před logikou a pokoušet se o konstruování tezí bez nadužívání smyslových orgánů a zkušenosti, pouze na základě transcendence. Pozitivisté jistě takové tvrzení nikdy nepřijmou, ale to by nás nemělo znechucovat.

Moje teorie se zabývá fenoménem, který jsme si zvykli označovat pojmem *vědomí*. Ač to zní nepatříčně, musíme se při snaze pochopit jeho konstrukci zbavit toho, co provází naše životy jako pevná opora mysli a stavební kámen většiny úvah – musíme z našich myšlenkových algoritmů odbourat matematiku a fyziku, především fyziku Newtonova pojetí a částečně i fyziku pojetí Einsteinova. Tím v žádném případě nezpochybňuji obrovský význam dosavadní matematiky a fyziky pro náš život, na druhé straně si zřetelně uvědomuji, jak jsou tyto disciplíny velmi přísným žalárníkem našich myšlenkových pochodů a ambicí. Nutí nás myslet v kvantifikovaných schématech a funkcích, které jsou logickým důsledkem činnosti omezených lidských smyslů, a současně jsou i výsledkem činnosti těchto smyslů, včetně zmíněné omezenosti.

Řek Archimédes bez úspěchu hledal ve vesmíru pevnou oporu a v nadsázce žádal: „*Dejte mi pevný bod ve vesmíru a já pohnu celým vesmírem (celou Zemí).*“ Já si dovolím po-

dobně odvážné tvrzení v jiné rovině: *Najděte mi ve vesmíru prokazatelně dvě zcela totožné věci. Pokud se vám to podaří, pak uznám, že jedna plus jedna rovná se dvěma. Dokud se dvě stejné věci najít nepodaří, už samotné zadání jedna plus jedna je nepřesné a nesmyslné. Jedna plus jedna v nám známém světě totiž reálně neexistuje. Přesto jsme na zdánlivé možnosti takového zadání vystavěli celou naši civilizaci.* (Podrobněji vysvětlím později.)

Mluvíme-li o matematice, musíme mít na mysli fakt, že není vědou v obvyklém smyslu slova. Nezabývá se konkrétním předmětem zkoumání skrývajícím se ve vesmíru, na Zemi, v živé či neživé přírodě. Je to učení zabývající se samo sebou, z něhož si půjčujeme některé jeho části při zkoumání objektivní reality v rámci společenských či přírodních věd, a to je velmi podstatné. Matematika podporuje intelektuální schopnosti a pomáhá člověku orientovat se v životních situacích i v ryze myšlenkových teoriích, ale pořád je to jenom hra s čísly.

Lidská podstata i základ prostoru, jehož jsme součástí, vychází z mikrosvěta, vzrušující subjaderné oblasti tvořené tak malinkými částčkami, že i atom, který kdysi lidé považovali za nejmenší možnou alternativu hmoty v rámci trojrozměrného prostoru, zde působí monumentálně a giganticky. Naše deterministická představa vesmíru skládajícího se z prázdná a hmoty, a také času, sunoucího se lineárně od minulosti přes přítomnost do budoucnosti, je bludem našich smyslů.

Ponoříme-li se skutečně hluboko do kvantového mikrosvěta až do úrovně vlnění a elementárních částic, které neobsahují (a postrádají) rysy hmotných objektů, s úžasem nahlédneme k hranici, za níž naše fyzikální zákony a matematické funkce přestanou platit a za níž se to, co označujeme za hmotu, rozplyne a materiální procesy pozbydou kritéria objektivně dané reality. Začnou se chovat podle jediného kritéria – podle svého

pozorovatele – a začnou přesně zrcadlit jeho tvůrčí inteligenci. Naše smysly takové zrcadlení mylně vyhodnocují jako objektivní prožitek, jako existenci vnějšího světa.

Metafyzika našeho uvažování postavená na předpokladu, že vědomí je pouhým produktem biologických, chemických a materiálních procesů odehrávajících se v našich mozcích, je mylná. Mechanické přejímání metafyzických pravidel je v souvislosti s novými poznatky lidstva neudržitelné. Náš mozek je současně strojem na výrobu toho, co označujeme jako realitu, i jejím detektorem.

Celý náš neurofyziologický systém je s vědomím velice úzce propojen, nicméně s velkou pravděpodobností není strůjcem a jediným „výrobce“ vědomí, ale pouze jeho dočasným hostitelem. Vědomí je totiž energie odvíjející se z úrovně reality, která není našim smyslům dostupná, a co není přístupno našim smyslům, to si jenom obtížně představujeme. Prostě jako by to nebylo. Nemůžeme se opřít o zkušenost a nemáme v rámci takové perspektivy žádnou oporu.

Ve své knize „Písky času“ jsem zadal ústy jednoho z hrdinů vysokoškolským studentům úkol napsat esej na téma „*Tělo je náš dům, nejsme to my*“. Analogicky platí obdobné tvrzení i o části těla, které přisuzujeme schopnost myslet a prožívat, nositeli intelektu, tedy mozku. I mozek je pouhým příbytkem vědomí, není vědomím samým. Jde o pozoruhodný orgán mimo jiné i proto, že je nervovým centrem těla, přitom v něm není jediné nervové zakončení. Štípnete-li se do kterékoli části těla, ucítíte bolest. Pokud bychom se štípli do mozku, neucítili bychom vůbec nic.

Právě v mozku se setkává proud obrazů a informací zprostředkovaných našimi smysly s mentálními funkcemi. Makrosvět zde naráží na tisíce subatomárních částic mikrosvěta, které mají ve své vlnově-částicové podobě jak tendenci náhle

se objevovat a „existovat“, tak opačnou tendenci mizet a „neexistovat“. Obrazy odehrávající se v našem vědomí jsou nepochybně integrální součástí celé té podivuhodné magie a energie, prorůstající veškerým prostorem, který sdílíme, bez ohledu na to, zda se nám zrovna jeví jako hmota, či jako energie, jako anorganický, či organický materiál, jako realita, či iluze. Nebojím se tu energii nazvat tvůrčí globální inteligencí, která skutečně stojí za vším, co jsme schopni ve svých niter-ných duševních procesech pojmout, ale co nemůžeme exaktně změřit prostřednictvím jakýchkoli čísel či funkcí.

Dynamický proces mikrosvěta (včetně naší schopnosti myslet) je založen právě na energii, kterou vnímáme jako vědomí, tedy seskupení energetických částic schopných vytvářet obrazy (myšlenky). Intuitivně podstatu myšlení vnímáme, ačkoli ji neumíme přesně analyzovat a konsensuálně vyložit, i proto si už naši předkové a myslitelé dávnověku pomáhali, jak mohli, například i v tak moudré knize, jako je Bible, se můžeme dočíst, že **Bůh stvořil člověka k obrazu svému – k obrazu svému – k obrazu...**

Šlo o plnohodnotnou náhradu sebe sama? Pakliže i sám Bůh, tedy označení pro jakési globální absolutní vědomí, je též jenom obrazem, pak jsme jak my lidé, tak vše kolem nás skutečným odrazem (částí celku i celkem) této vyšší struktury. Přijmeme-li tezi, že všechno kolem nás je tvořeno vlněním, a teprve z onoho vlnění vznikají objekty v té podobě, jak je pozorujeme a vnímáme, pak by bylo možné přistupovat i ke zpětné rekonstrukci všeho, co se kdy v našem světě událo, protože vlnění má prokazatelně úžasnou vlastnost – má svoji paměť.

Není bez zajímavosti, že představa biblického posledního soudu úzce souvisí právě s pamětí vln. Je docela dobře možné, že po smrti člověka se jeho individuální vědomí rozplyne do vědomí univerzálního, kde v paměťových spirálách nachází

zpětné obrazy všeho, co bylo s jeho dosavadní historií (a s historií pojatou v globálním měřítku) spojeno.

Možná odtud se vzaly obsahy starých náboženských a filozofických spisů i tzv. knih mrtvých, které se barvitě zmiňují o tom, že po smrti člověk nepřestává vnímat, ale zažívá retrospekci svého života i životů předchozích, a že se znovu setkává s osobami, které jej v životě provázely, a že vědomí nemizí, ale neskutečně se rozšiřuje a prohlubuje, nikoli ovšem ve vazbě na živočicha, ať už ve formě lidské, nebo jiné biologicky podmíněné bytosti. Budeme-li o trochu terminologicky stručnější a přesnější, mohli bychom říci, že v paměti vln a částic by mohl nacházet obrazy ze svého uplynulého života, přičemž si je může vyhodnotit, případně znovu prožít.

V souvislosti s pamětí vln se často zmiňuje podobnost vědomí a holografického nasnímání obrazu – hologram můžeme rozbít a rozřezat na obrovské množství dílků, přičemž odborníci experimentálně ověřili, že i z toho nejmenšího dílku lze holografickou technikou s využitím laserového paprsku vyvolat zase celý obraz. Proč bychom obdobným způsobem nemohli z každé lidské buňky, z každého elektronu nebo jádra, které bylo jednou součástí nějaké struktury, třeba člověka, vytvořit znovu celou jeho bytost? Nemyslím teď člověka pouze v jeho fyzické podobě, ale člověka i s celou jeho fyzickou, duševní a rozumovou výbavou.

Není v lidské DNA zašifrován vedle fyziogomických parametrů i celý náš neurologický systém včetně obsahu, který do něj svým životem vkládáme? A není v jeho kódu, v každickém genu, uložen podrobně i obsah všech životů našich předků, celého lidstva, celého vesmíru? Život je totiž skládankou obrazů, jejichž formy a obsahy jsou bizarně neskutečné.

Znovu si kladu otázku: Proč podle Bible stvořil Bůh člověka jen k obrazu svému? Proč člověka nestvořil jako plnohodnotné

pokračování sebe sama, pokud by byl čímsi hmotným? Že by i sám Bůh byl opravdu pouze vlněním energie a obrazem, připomínajícím jednu velkou myšlenku, tedy absolutním vlněním celku, jehož jsme součástí a svým způsobem v sobě neseme onen celek jako pečeť? Nakonec sám svět můžeme chápat jako jedno široké vědomí, jednu velkou neohraničenou myšlenku, z níž se odlupují naše individuální imaginace, aniž by ovšem ztrácely integritu s celkem.

Potenciál myšlení i tvořivé inteligence a imaginace umíme dostat za dosah našich smyslů, ale úplně oddělit jej dokážeme stěží – naše smysly nás pořád matou informacemi, podněcujícími naši mysl k přesvědčení, že jsme izolovanými jednotkami prostoru v určité části reality. Ponouká nás to k tomu, že nemáme věřit ničemu, co nejde změřit a ověřit, co nelze kvantifikovat...

Zase jsme u obrazů – naše vědomí je proudem obrazů a stejně jako nemůžeme žádným objektivním způsobem změřit kvalitu olejomalby, protože ona je vždy subjektivním odrazem svého tvůrce, umělce, pro něhož má svoji osobitou neměřitelnou hodnotu, pak obdobně je tomu u vědomí. Ani jeho imaginativní obrazy nelze měřit, protože nejde o stabilní struktury, ale odvozují se, oddělují a rekonstruují jako produkty obecného vědomí v osobní úrovni každého jednotlivce.

Před lety jsem ve své knize „Poselství v dlani“ napsal: „Svět sice vypadá jako prostor nezávislý na našem vědomí, na našem myšlení a prožívání, v kterém jsme ponořeni, ale možná je jenom panoptikem, kterému dáváme obsah a formu, a které pohlcuje, a tu a tam i podněcuje, proces zpředměťňování naší mysli a našeho rozumu v prostorově-časovém rámci. Jsme součástí světa, a abychom ho mohli pochopit, museli bychom z něho umět vystoupit, opustit jeho kulisy a struktury, jeho hranice, a podívat se na něj odjinud. Jenomže i naše zrození a smrt je součástí toho všeho, smrt nám žádné vystoupení z hranic světa